

Žaloba versus trestní oznámení

2. díl

Oproti žalobě slouží **trestní oznámení** k tomu, aby se orgány činné v trestním řízení dozvěděly, že došlo ke skutečnostem nasvědčujícím tomu, že byl spáchán trestný čin. Mezi orgány činné v trestním řízení patří zejména Policie ČR, resp. služba kriminální policie a vyšetřování, státní zástupce (dříve prokuratura) a soud.

Trestní oznámení se podává u státního zástupce nebo u policejního orgánu místně příslušného podle místa spáchání trestného činu.

Primárním účelem trestního řízení je represe, tedy spravedlivé potrestání pachatele za to, že se dopustil takového jednání, které naplňuje znaky některé skutkové podstaty trestného činu uvedeného v trestním zákoně, např. krádeže, loupeže, vraždy či znásilnění, apod..

Po doručení trestního oznámení orgány činné v trestním řízení nejprve zahájí prověřování skutečností nasvědčujících tomu, že byl spáchán trestný čin, a zjišťují možného pachatele. Za tím účelem mohou předvolat svědka k podání vysvětlení a obstarávají další potřebné podklady. Tyto zjištěné skutečnosti nelze až na určité výjimky použít následně jako důkaz před soudem.

Nasvědčují-li prověřováním zjištěné a odůvodněné skutečnosti tomu, že byl spáchán trestný čin, a je-li dostatečně odůvodněn závěr, že jej spáchala určitá osoba, rozhodne policejní orgán o zahájení trestního stíhání a sdělí této osobě obvinění z daného trestného činu. V této fázi trestního řízení dochází k výslechům svědků, které se zapisují do protokolu, a provádějí se další důkazy, které již lze před soudem použít jako důkaz. Pokud jde o případ nutné obhajoby, musí mít obviněný obhájce. Pokud si obviněný obhájce nezvolí a mít ho podle trestního řádu musí, je mu obhájce z řad advokátů ustanoven soudem. O případ nutné obhajoby jde například, pokud je obviněný vzat do vazby nebo pokud je stíhán pro trestný čin, za který hrozí trest odnětí svobody, jehož horní hranice převyšuje 5 let.

V této fázi trestního řízení může státní zástupce, který po celou dobu vykonává nad prací policejního orgánu dozor, trestní stíhání zastavit, postoupit jinému orgánu (např. v případě přestupku) nebo trestní stíhání přerušit. Jestliže však výsledky vyšetřování dostatečně odůvodňují postavení obviněného před soud, podá státní zástupce obžalobu. Pak probíhá řízení před soudem, zejména se konají hlavní líčení. Soud může trestní stíhání zastavit, podmíněně zastavit, přerušit, postoupit, vrátit státnímu zástupci k došetření nebo vynést osvobozující nebo odsuzující rozsudek.

Poškozeným v trestním řízení je ten, komu bylo trestným činem ublíženo na zdraví, způsobena majetková, morální nebo jiná škoda. Zjednodušeně řečeno je to ta osoba, která byla například oloupena, okradena či znásilněna, apod. Poškozený má možnost připojit se k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody, která mu byla trestným činem způsobena. V případě, že poškozený způsobenou škodu řádně a včas doloží, může soudu navrhnout, aby v odsuzujícím rozsudku uložil obžalovanému povinnost tuto škodu nahradit. Poškozený musí soudu zejména doložit, z jakého důvodu a v jaké výši nárok na náhradu škody uplatňuje. Takový odsuzující rozsudek je pak vykonatelným exekučním titulem. Poškozený má také právo se tohoto práva výslovně vzdát. Potom soud neuloží obžalovanému v odsuzujícím rozsudku povinnost nahradit škodu a poškozenému nezbyvá, než se domáhat náhrady způsobené škody v občanskoprávním řízení, tj. podat žalobu u soudu. Zde odkazuji na článek v předchozím březnovém čísle.

Závěrem bych shrnula základní rozdíly mezi žalobou a trestním oznámením.

1. Žalobou se žalobce přímo domáhá u soudu, aby soud žalovanému uložil v rozsudku určitou povinnost plnit, něco vykonat nebo se něčeho zdržet. Zatímco trestním oznámením dává kdokoli, nejen poškozený, na vědomí orgánům činným v trestním řízení, že došlo pravděpodobně ke spáchání trestného činu.
2. Žaloba se podává s určitými zákonem danými výjimkami u soudu podle místa bydliště žalovaného. Trestní oznámení se podává Policii ČR nebo státnímu zástupci písemně dopisem nebo do protokolu místně příslušného podle místa spáchání trestného činu.
3. V trestním řízení má poškozený právo připojit se k trestnímu řízení s nárokem na náhradu škody, avšak náhrada škody není primárním účelem trestního řízení, proto soud ve výši řádně nedoložené škody, pokud by musel provádět další dokazování nad rámec trestního řízení jen za účelem zjištění škody, odkáže poškozeného, aby se náhrady škody domáhal v občanskoprávním řízení.
4. Orgány činné v trestním řízení samy z úřední povinnosti zjišťují všechny skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin a kdo jej spáchal, samy vyhledávají a provádějí důkazy, neboť je ve veřejném zájmu, aby byl potrestán pachatel. V občanskoprávním řízení soud rozhoduje jen o skutečnostech, které mu strany, tj. žalobce a žalovaný navrhnou. Soud sám důkazy nevyhledává. Strany disponují řízením a soud vystupuje jen jako nestranný třetí, který se zabývá skutečnostmi, které jsou mu předloženy.
5. Dalším rozdílem avšak pouze terminologickým je to, že v občanskoprávním řízení žalobce podává žalobu, zatímco v trestním řízení podává státní zástupce obžalobu.

V Praze dne 15.12.2006

Mgr. Hana Kukrálová